

La merla (*Turdus merula*)

(ALDC, VII, P 62. La merla)

La merla és un “ocell de la família dels muscicàpids, d’uns 25 centímetres de llargada, plomatge negre i bec groc el mascle, de plomatge bru i bec negrós la femella (*Turdus merula*)” (DIEC); el mot (s. XV) deriva del llat. MĒRŪLA, com el rom. *mierlă*, l’oc. *mèrla*, el fr. ant. *merle* [f.]; var. *mèl-lera*, modificació de *mèrlera*, per assimilació de [r] > [ll], pròpia del mall. i men. (com *parlar* > *pal-lar*), amb el suf. àton *-era*, semblant al de *sól-lera*, *fèl-lera*, *plàtera*: doc. Figuera, 1814 *mèllera* i 1840 *mèllara*; Febrer Cardona, v. 1830 (2001) *mèllara*; *merla collerada* 149 (o *collerada* 94), que correspon a l’espècie *Turdus torquatus*, dita així per la taca blanca al pit (cf. *griva collerada* del mapa 1039) i *merla de la coa blanca* 140, que designa la *Oenanthe leucura*, pel color blanc de les timoneres i del carpó; *mierla* 137, d’influència arag., per la diftongació de la E oberta llat.; *esmerla* ha aglutinat el segment inicial *es-* (pron. [as]-), potser a partir del pl. d’un sintagma com *les merles* (var. *esmela* 168): recordem que el mot es va identificar erròniament com a ‘falcó petit’ (DG1, 1932), tema que fou aclarit per Colón, 1985; *mèrula* es deia en alg. (Simon, s. XVIII, ap. Armangué, 1996: n. 142); *merlot* 29, 31, 35, 38, 40, 41, 45, 46 és el mascle, format per addició del suf. *-ot*, com *llebot*, *perdigot*, *aligot*.

Torda (var. *torda negra* 106, amb un determinant que en subratlla el color;

tordra 98, amb dilació de la bategant, com *orde* > *ordre*, *murta* > *murtra*) és resultat d’una atracció de *tord* (< TŪRDUS), per la seva semblança (*esmerla* “semblant al tord” 171), especialment amb l’estat juvenil (veg. en bal. *tord negre*, *tord roquer*, *tord burell* ‘merla jove’, ap. Aguiló/Mestre, 2017: 278-279 [mapa 118]); *torlla* (var. *torlla negra* 94, *torlla parda* 94, *torlla del pico amarillo* 87, *torlla del papo blanco* 87, cf. més amunt, *merla collerada*) implica un encreuament de *torda* amb *merla*, amb palatalització de la lateral, com *parlar* > *parllar*, ajudant-hi per al canvi al *f*. l’afí *griva* (veg. mapa 1039).

Mirlo 118 és un manlleu al cast. (o arag.); var. catalanitzada morfològicament, *mirla* 16.

Per a un comentari i distribució dels noms romànics d’aquest ocell, veg. González, 2009.

Des d’un angle territorial, notem el mot pràcticament comú, *merla* (amb llacunes pel dèficit ornitològic/ornitonímic dels inf.), amb la var. fonètica insular *mèrlera* i la valenciana *esmerla*; el ross. *merla/mirlla* té l’antecedent *merlo* d’autors rossellonesos (Saisset, Berga); la petita àrea *torda/torlla* ribagorçanopallaresa té vinculacions amb l’arag.

Són mots normatius *merla*, *merlot*, des del DOrt, 1917; *mèrlera*, des del DIEC1, 1995.

